

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Факультет морського права

кафедра Теорії та історії держави і права

Код РНГІД 074716

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з НІПР

Слободян С. О.

11 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КРИМІНАЛІСТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ДОКУМЕНТІВ

PROGRAM OF DISCIPLINE
FORENSIC EXAMINATION OF DOCUMENTS

рівень вищої освіти Бакалавр
(перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

тип дисципліни Обов'язкова
обов'язкова / вибіркова

мова викладання Українська
українська / англійська

Робоча програма навчальної дисципліни **«Криміналістична експертиза документів»** є однією з складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону, спеціальності 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності), освітня програма **«ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА»**.

«16» 11 2024 року – 19с.

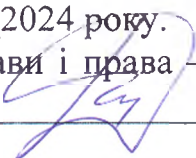
Розробник: Бараненко Дмитро Володимирович, професор, доктор юридичних наук, в.о. зав. кафедри Теорії та історії держави і права

Проект робочої навчальної дисципліни **«Криміналістична експертиза документів»** узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми **«ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА»** – доктор політичних наук, професор Ніколаєнко Н.О.

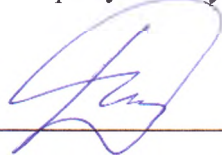
Проект робочої навчальної дисципліни **«Криміналістична експертиза документів»** розглянуто на засіданні кафедри Теорії та історії держави і права.

Протокол № 4 від «21» 11 2024 року.

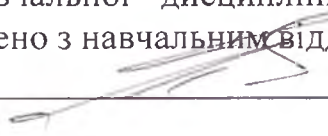
В.о. завідувача кафедри Теорії та історії держави і права – Бараненко Д.В., професор, доктор юридичних наук

Проект робочої навчальної дисципліни **«Криміналістична експертиза документів»** розглянуто Навчально-методичною комісією факультету Морського права.

Протокол № 4 від «26» 11 2024 року

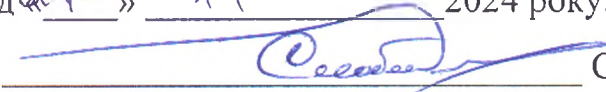
Голова – Бараненко Д.В., доктор юридичних наук, професор

Проект робочої навчальної дисципліни **«Криміналістична експертиза документів»** погоджено з навчальним відділом НУК імені адмірала Макарова

Голова відділу – Лабарткава А. В.

Проект робочої навчальної дисципліни **«Криміналістична експертиза документів»** розглянуто Навчально-методичною радою НУК імені адмірала Макарова.

Протокол № 9 від «27» 11 2024 року.

Голова НМР НУК – Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2024

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	4
<i>1. Опис навчальної дисципліни</i>	5
<i>2. Мета вивчення навчальної дисципліни</i>	6
<i>3. Передумови для вивчення дисципліни</i>	6
<i>4. Очікувані результати навчання</i>	6
<i>5. Програма навчальної дисципліни</i>	7
<i>6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування</i>	11
<i>7. Форми поточного та підсумкового контролю</i>	12
<i>8. Критерії оцінювання результатів навчання</i>	15
<i>9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна</i>	16
<i>10. Рекомендовані джерела інформації</i>	16

ВСТУП

Анотація

Навчальна дисципліна **«Криміналістична експертиза документів»** являється *невід'ємним складником формування професійної компетентності* бакалаврської підготовки студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» за спеціальністю «256» Національна безпека.

В програмі навчальної дисципліни розкривається роль та значення дисципліни в підготовці спеціалістів, її мета та завдання, зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану, конкретні знання та вміння, якими повинні володіти випускники університету, а також проблемні питання, про які їм необхідно мати уяву.

Метою викладання навчальної дисципліни «Криміналістична експертиза документів» є засвоєння теоретичних положень та формування предметно-розумових умінь щодо окремої галузі науки криміналістики криміналістичної техніки та методів експертних досліджень.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є оволодіння методиками дослідження різних документів та формування, активний розвиток та удосконалення навичок та умінь експертного дослідження документів, формування теоретичних знань щодо наукових, правових, організаційних та методичних положень судової експертизи документів.

Ключові слова: документ, криміналістичне почеркознавство, почерк, криміналістичне авторознавство, писемне мовлення, об'єкти техніко-криміналістичного дослідження документів, види техніко-криміналістичного дослідження документів, підроблення документів.

Abstract

The educational discipline "Forensic examination of documents" is an integral component of the formation of professional competence of undergraduate students who obtain the educational and qualification level "Bachelor" in the specialty "256" National Security.

The curriculum of the academic discipline reveals the role and importance of the discipline in the training of specialists, its purpose and tasks, the connection with other disciplines of the curriculum, specific knowledge and skills that university graduates should possess, as well as problematic issues that they need to be aware of.

The purpose of teaching the educational discipline "Forensic examination of documents" is to learn theoretical provisions and to form subject-mental skills

regarding a separate field of forensic science, forensic techniques and methods of expert research.

The subject of studying the academic discipline is mastering the methods of researching various documents and formation, active development and improvement of skills and abilities of expert research of documents, formation of theoretical knowledge regarding scientific, legal, organizational and methodical provisions of forensic examination of documents.

Key words: document, forensic handwriting, handwriting, forensic authorship, written speech, objects of technical forensic examination of documents, types of technical forensic examination of documents, forgery of documents.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання / заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону (шифр і назва)	Обов'язкові компоненти освітньої програми Цикл професійної підготовки	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	
Електронний адрес РПНД на сайті Університету –	Спеціальність (професійне спрямування): 256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності) (код та найменування) освітня програма «ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНА БЕЗПЕКА». (найменування)	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		7-й	
		Лекції	
		15 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
Загальна кількість годин 120 годин		30 год.	14 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 5	Ступінь вищої освіти: перший(бакалаврський) Бакалавр Bachelor	Самостійна робота	
		75 год.	100 год.
		Індивідуальні завдання: –	
		Вид контролю: Екзамен	
		Форма контролю: Поточний – комбінований. Підсумковий – усний.	

2. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Криміналістична експертиза документів» є розширення та систематизація здобувачами вищої освіти раніше здобутих знань щодо застосування в доказуванні результатів оперативно-розшукової діяльності та формування навичок їхнього використання в різних ситуаціях та відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

ІК-1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері національної безпеки (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності).

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК-7. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з експертами з інших галузей знань.
- ЗК-8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

- ФК10. Здатність засвоювати основні теоретичні поняття, опанування теоретичних положень, набуття практичних навичок дослідження, підготовки документів, їх правильного використання в службовій діяльності.
- ФК-13. Здатність організовувати та забезпечувати режим секретності, а також ведення, облік, зберігання, використання та знищення інших матеріальних носіїв інформації з обмеженим доступом, у тому числі – порядок захисту такої інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Криміналістична експертиза документів» є те, що у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен засвоїти теоретичні відомості щодо криміналістичної експертизи документів.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Криміналістична експертиза документів» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр, оскільки є дисципліною, що використовує методи таких фундаментальних наук, як філософія, логіка, криміналістика, кримінальний процес, теоретичні основи судової експертизи, кримінальне право, технічні засоби криміналістичних досліджень, криміналістичне дослідження матеріалів, речовин та виробів, криміналістичне документознавство, судове почеркознавство, криміналістична реєстрація, криміналістична фотографія і відеозапис.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Криміналістична експертиза

документів» передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

Програмні результати навчання:

- ПР08. Вміти застосовувати основні методи, способи і засоби отримання, зберігання, переробки та представлення інформації для вирішення професійних завдань.
- ПР22. Вміти організовувати та забезпечувати режим секретності, а також ведення, облік, зберігання, використання та знищення інших матеріальних носіїв інформації з обмеженим доступом, у тому числі – порядок захисту такої інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1.

Тема №1. Теоретичні основи та методика судової експертизи документів.

Поняття судової експертизи документів. Історія виникнення, розвитку та становлення судової експертизи документів. Визначення судово-технічної експертизи документів, об'єкти, предмет та завдання. Експертні установи, де проводиться судова експертиза документів. Видатні вчені у галузі судової експертизи документів. Порядок призначення судово-технічної експертизи документів. Вимоги до об'єктів та порівняльних зразків.

Загальні положення методики судово-технічної експертизи документів. Стадії дослідження документів, їх завдання та особливості. Попереднє дослідження; роздільне дослідження; експертний експеримент; порівняльне дослідження; оцінка результатів дослідження та формулювання висновків; оформлення результатів проведеного дослідження.

Тема №2. Спеціальні методи та технічні засоби дослідження документів.

Класифікація методів, що застосовуються у судовій експертизі документів. Характеристика основних фізичних, фізико-хімічних та хімічних методів дослідження. Виявлення властивостей об'єктів під час проведення експертного дослідження документів. Технічні засоби, які застосовуються при дослідженні документів. Робоче місце судового експерта при дослідженні документів.

Тема №3. Експертиза бланків документів. Встановлення виду та способу друку.

Види та способи друку, їх характерні ознаки. Методика криміналістичного дослідження бланків документів. Етапи проведення експертизи. Технічні засоби та прийоми, що використовуються під час проведення дослідження.

Оцінка результатів дослідження, формулювання висновку. Складання висновку експерта та оформлення фототаблиць.

Тема №4. Сучасна копіювально-множильна техніка.

Класифікація та особливості сучасної копіювально-множильної техніки. Електрофотографія, її особливості. Струменевий друк та його характерні ознаки. Методика експертизи документів, виготовлених з використанням знакодруючих пристроїв.

Технічні засоби та прийоми, що використовуються під час проведення дослідження. Оцінка результатів дослідження, формулювання висновків. Складання висновку експерта та оформлення фототаблиць.

Тема №5. Експертиза відбитків печаток та штампів.

Можливості дослідження кліше та відбитків печаток та штампів. Порядок надання об'єктів та порівняльних зразків для проведення даної експертизи. Питання, які вирішуються при експертному дослідженні відбитків печаток та штампів. Методика ідентифікаційних та неідентифікаційних досліджень. Етапи проведення експертизи. Оцінка результатів дослідження. Формулювання висновків. Складання висновку експерта та оформлення фототаблиць. Експертні помилки та їх профілактика.

Змістовий модуль 2.

Тема №6. Дослідження технічної підробки підпису. Встановлення хронологічної послідовності нанесення штрихів.

Питання, що вирішуються за допомогою технічного дослідження рукописних записів. Можливості ідентифікації письмового приладдя.

Способи технічної підробки підпису та їх ознаки. Методика встановлення технічної підробки підпису. Оцінка результатів дослідження та оформлення висновку.

Можливості дослідження штрихів записів з метою встановлення хронологічної послідовності їх нанесення. Послідовність використання методів при дослідженні штрихів, що перетинаються.

Встановлення відносної давності виконання записів. Експертні помилки.

Тема №7. Експертиза документів з метою виявлення часткових змін їх попереднього змісту.

Можливості встановлення факту та способу внесення часткових змін у документи. Ознаки, що вказують на підчистку, дописку, травлення та змив. Методика та методи виявлення цих ознак. Способи встановлення первісного змісту зміненого тексту.

Встановлення заміни частин документу та ознак, які вказують на заміну фотокартки у документі, заміну окремих частин документу. Методика та методи виявлення цих ознак. Оцінка результатів дослідження. Формулювання висновків. Складання висновку експерта та оформлення фототаблиць.

Тема №8. Встановлення змісту записів, які погано видно та пошкоджених документів.

Можливості дослідження текстів, які погано видно: залитих, замазаних, закреслених чи таких, що втратили колір, утворені вдавненими штрихами, за допомогою копіювального паперу або спеціальними чорнилами, а також текстів, які стали невидимими під впливом високих температур.

Методи дослідження та правила поводження із зім'ятими, розірваними, спаленими та іншими пошкодженими документами. Оцінка результатів дослідження, формулювання висновків та оформлення фототаблиць.

Тема №9. Експертиза документів, що мають спеціальні засоби захисту.

Класифікація документів зі спеціальними засобами захисту. Паперові грошові знаки, цінні папери та документи суворого обліку, які надходять на дослідження. Види сучасних матеріалів, елементів та засобів захисту від підробки, їх характеристика.

Види та способи підробки документів, що мають спеціальні захисні засоби. Ознаки, які вказують на підробку документів. Можливості дослідження документів зі спеціальними засобами захисту від підробки. Особливості методики експертного дослідження документів, що мають спеціальні захисні засоби. Сучасні технічні засоби для дослідження даної категорії документів.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1.										
<i>Змістовий модуль 1.</i>										
Тема №1. Теоретичні основи та методика судової експертизи документів.	11	1	4		6	12	1	1		10
Тема №2. Спеціальні методи та технічні засоби дослідження документів.	12	2	4		6	12		2		10
Тема №3. Експертиза бланків документів. Встановлення виду та способу друку.	12	1	4		7	12	1	1		10
Тема №4. Сучасна копіювально-множильна техніка.	12	1	4		7	12		2		10
Тема №5. Експертиза відбитків печаток та штампів.	13	2	4		7	12	1	1		10
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>60</i>	<i>7</i>	<i>20</i>		<i>33</i>	<i>60</i>	<i>3</i>	<i>7</i>		<i>50</i>
<i>Змістовий модуль 2.</i>										
Тема №6. Дослідження технічної підробки підпису. Встановлення хронологічної послідовності нанесення штрихів.	16	2	4		10	15	1	2		12
Тема №7. Експертиза документів з метою виявлення часткових змін їх попереднього змісту.	15	2	2		11	16		2		14
Тема №8. Встановлення змісту записів, які погано видно та пошкоджених документів.	15	2	2		11	14	1	1		12
Тема №9. Експертиза документів, що мають спеціальні засоби захисту.	14	2	2		10	15	1	2		12

<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>60</i>	<i>8</i>	<i>10</i>		<i>42</i>	<i>60</i>	<i>3</i>	<i>7</i>		<i>50</i>
<i>Усього годин</i>	120	15	30		75	150	6	14		100
ІНДЗ					-					-
<i>Разом за курсом</i>	120	15	30		75	150	6	14		100

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема №1. Теоретичні основи та методика судової експертизи документів.	4	1
2.	Тема №2. Спеціальні методи та технічні засоби дослідження документів.	4	2
3.	Тема №3. Експертиза бланків документів. Встановлення виду та способу друку.	4	1
4.	Тема №4. Сучасна копіювально-множилна техніка.	4	2
5.	Тема №5. Експертиза відбитків печаток та штампів.	4	1
6.	Тема №6. Дослідження технічної підробки підпису. Встановлення хронологічної послідовності нанесення штрихів.	4	2
7.	Тема №7. Експертиза документів з метою виявлення часткових змін їх попереднього змісту.	2	2
8.	Тема №8. Встановлення змісту записів, які погано видно та пошкоджених документів.	2	1
9.	Тема №9. Експертиза документів, що мають спеціальні засоби захисту.	2	2
	Разом	30	14

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – **1 година на 1 лекцію;**
- підготовка до практичних занять – **1 година на 1 заняття;**
- підготовка і написання есе – **6 годин на 1 роботу;**
- підготовка повідомлень – **6 годин на 1 повідомлення;**
- підготовка до написання МКР – **5 години на 1 роботу;**
- підготовка до іспиту – **30 годин на іспит.**

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекцій	8	3
2	Підготовка до практичних занять	15	7
3	Підготовка і написання есе	6	6
4	Підготовка повідомлень	6	-
5	Підготовка КР		54
6	Підготовка до МКР (2 МКР)	10	-
7	Підготовка до іспиту	30	30
	Разом	75	100

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДИ ЇХ ДЕМОНСТРУВАННЯ

Методи навчання – способи, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, а саме (обрати необхідне):

для всіх видів занять:

- робота з літературою - опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольнo-корекційної функції в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти;

- пояснення - словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення;

- дискусія - обмін поглядами щодо конкретної проблеми з метою набуття нових знань, зміцнення власної думки, формування вміння її обстоювати;

- диспут - цілеспрямоване зіставлення різних поглядів на наукову чи суспільну проблематику з метою формування у здобувачів оцінних суджень, зміцнення світоглядних позицій;

- демонстрування - наочно-чуттєве ознайомлення здобувачів з явищами, процесами, об'єктами в їх природному вигляді;

для лекційних занять:

- лекція - усний виклад навчального матеріалу, який характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованою розумових образів, доведень і узагальнень;

- бесіда - питально-відповідний метод, завдання якого – спонукати здобувачів до актуалізації відомих і засвоєння нових знань шляхом самостійних роздумів, висновків і узагальнень;

різновиди бесіди : репродуктивні (спрямовані на відтворення раніше засвоєного матеріалу), катехізичні (передбачають точне відтворення формулювань, запам'ятовування відповідей), евристичні (підводять здобувачів до самостійних висновків);

- ілюстрування - показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;

- відеометод - використання відеоматеріалів для активізації наочночуттєвого сприймання; забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості;

для практичних та семінарських занять:

- вправа - планомірне, організоване, повторне виконання дій із метою оволодіння ними або підвищення їх якості;

- лабораторна робота - вивчення в спеціальних умовах явищ природи за допомогою спеціального обладнання;

- практична робота - метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків;

- дидактична гра - спеціально створена ситуація (модель реальності) для формування певних практичних навичок та умінь;
- інструктаж - ознайомлення зі способами виконання завдань, інструментами, матеріалами, технікою безпеки, показ операцій та організацію робочого місця;
- спостереження - тривале цілеспрямоване сприймання об'єктів чи явищ із фіксацією змін, які в них відбуваються, і виявлення на цій основі внутрішніх зв'язків і залежностей, розкриття сутності явищ;
- методи контролю і самоконтролю:
- фронтальне опитування;
- контрольні роботи, твори, диктанти, письмові заліки;
- контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей);
- лабораторний контроль;
- графічна перевірка.

Альтернативно може застосовуватися наступна класифікація методів навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод - повідомлення готової інформації різними засобами (словесними, наочними, практичними) та усвідомлення і запам'ятовування цієї інформації здобувачами;
- репродуктивний метод - відтворення здобувачем способів діяльності за визначеним викладачем алгоритмом;
- проблемного викладу – постановка викладачем перед здобувачами проблеми і визначення шляхів її розв'язання з приховуванням можливих пізнавальних суперечностей;
- частково-пошуковий - метод, за якого певні елементи знань повідомляє викладач, а частину здобувачі здобувають самостійно, відповідаючи на поставлені запитання чи розв'язуючи проблемні завдання;
- дослідницький - творче застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного наукового пошуку.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

В процесі викладання навчальної дисципліни «Криміналістична експертиза документів» передбачено проведення поточного та підсумкового контролів.

Поточний контроль проводиться на семінарському (практичному) занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначених тем (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання модульних контрольних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Підсумковий контроль проводиться шляхом складання студентами іспиту з дисципліни «**Криміналістична експертиза документів**». При цьому, студент який отримав 60 балів під час поточного контролю, за його бажанням може бути звільнений від семестрового іспиту і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки іспиту, де студент може набрати **до 40 балів**. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. Так, під час поточного контролю студент може набрати **до 60 балів** шляхом отримання проміжних оцінок. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (відповіді на практичних заняттях, написання есе, виступи із повідомленнями, виконання модульних контрольних робіт).

Критерії оцінювання результатів навчання на практичних заняттях

Відповіді на семінарах (бали)	Критерії оцінювання
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	Студент не дає відповіді.

Критерії оцінювання результатів написання есе

Підготовка та написання есе, передбачає творчу роботу студента, об'ємом від 3 до 5 сторінок з проблемної тематики дисципліни. За написання есе нараховується до 5 балів.

Критерії оцінювання	Бали
Структура (вступ, основна частина, висновок)	1
Креативність у написанні авторського тексту та дотримання правил Академічної доброчесності	2
Логічність викладення своїх думок з проблемного питання з посиланнями на міжнародні акти	2
Усього	5

Критерії оцінювання захисту повідомлення

Написання та захист повідомлення (повідомлення виконується і здається разом з МКР). За написання і захист повідомлення нараховується до 5 балів, тобто 2x5 балів = 10 балів. Повідомлення передбачає наявність презентації у Power Point, від 10 слайдів.

Критерії оцінювання	Бали
Візуальний критерій (наявність слайдів презентації у Power Point, якість слайдів, застосування відеоматеріалів)	1
Академічна доброчесність	2
Зміст повідомлення (наявність чіткої структури повідомлення: вступ, основна частина, висновки; достовірність/ актуальність інформації, посилання на нормативні акти та дійсний їх аналіз)	2
Усього	5

Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт (далі – МКР)

В процесі викладання навчальної дисципліни «Криміналістична експертиза документів» передбачено проведення двох контрольних заходів, на яких студенти пишуть 2 МКР, де кожна оцінюється до **15 балів**.

Кожна МКР проходить після Змістовного модулю. Відповідно їх два. Кожна МКР складається з двох блоків. Блок I Тести, блок II Теорія.

Блок «Тести» - містить 5 тестових питання, які оцінюються у 5 балів. Тобто 1 бал за 1 правильну відповідь.

Блок «Теорія» - містить два теоретичних питання, які оцінюються до 5 балів.

Критерії оцінювання МКР Теоретичне питання

Критерії	
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки
3	Відповідь частково правильна, містить неточності; недостатньо обґрунтована
2	Відповідь має суттєві помилки, містить неточності, недостатньо обґрунтована, аргументи не сформульовані.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок; не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді.
5	Максимальна кількість балів

Розрахунок балів за написання МКР

Вид завдання	Максимальна кількість балів
I Тести	5х1бал = 5 балів
II Теорія	2х5 балів = 10 балів
Всього	15

Розподіл балів, які отримують студенти під час МКР:

Змістовий модуль № 1	Змістовий модуль № 2	Сума
T1-T5	T6-T9	30
15	15	

T1 – T9 – відповідні теми змістовних модулів.

Критерії оцінювання виконання КР для заочників

Виконання студентами заочної форми навчання контрольної роботи (далі – КР) оцінюється до **40 балів**.

Контрольна робота складається із наступних індивідуальних завдань:

- Відповідь на три теоретичні питання.** Теоретичне питання виконується письмово, в обсязі, необхідному для надання обґрунтованої відповіді з посиланням на нормативні акти, які використовувалися. За кожну правильну відповідь на теоретичне питання нараховується до 5 балів, тобто 3х5 балів = 15 балів.
- Відповідь на п'ять тестових завдань.** За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання нараховується 5 бали, тобто 5х5 балів=25 балів. Неправильна відповідь на тестове завдання оцінюється в 0 балів.

Критерії оцінювання результатів за виконання інших завдань

Вид завдання	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Відповіді на практичних заняттях	2x5 балів = 10 балів	2x5 балів = 10 балів
Підготовка і написання есе	2x5 балів = 10 балів	2x5 балів = 10 балів
Підготовка повідомлень	2x5 балів = 10 балів	-
Виконання КР	-	40 балів
Поточний модульний контроль (виконання МКР)	2x15 балів = 30 балів	-
Всього	60	60

Критерії оцінювання екзамену

Під час складання екзамену студенти відповідають на екзаменаційний білет, який вони вибрали власноруч.

Кожен екзаменаційний білет містить три контрольні питання. Відповідь на кожне питання залікового білету оцінюється до 13,3-13,4 балів. Тобто після складання екзамену студент може отримати до 40 балів, які додаються до суми балів, отриманої під час поточний контролю відповідного семестру.

Критерії оцінювання відповіді на одне питання екзаменаційного білету

Відповідь на питання (бали)	Критерії оцінювання
12-(13,3-13,4)	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
9-11	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
6-8	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
3-5	Відповідь має суттєві помилки, аргументи неформульовані, використовуються невірна термінологія.
1-2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок та не обґрунтована
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1-Т5	Відповідь на практичних заняттях	5	Відповідь на практичних заняттях	5
		Написання есе	5	Написання есе	5
		Підготовка повідомлень	5	-	-
		МКР № 1	15	-	-
ЗМ 2	Т6-Т9	Відповідь на практичних заняттях	5	Відповідь на практичних заняттях	5
		Написання есе	5	Написання есе	5
		Підготовка повідомлень	5	-	-
		МКР № 2	15	Написання КР	40
Підсумковий контроль		Іспит	40	Іспит	40
Сума			100		100

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

1. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Криміналістична експертиза документів» для здобувачів вищої освіти.
2. Наповненість групи «Криміналістична експертиза документів» в месенджері «Telegram» для дистанційного навчання, електронний варіант практичних завдань, лекцій та іншими матеріалами з навчальної дисципліни «Криміналістична експертиза документів».
3. Наочні засоби: слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, відсоматеріали.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ:

ОСНОВНА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково – практичний коментар: у 2 т. / О.М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдаль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. – Х.: Право, 2012. - 768 с.
2. Наказ МВС України від 26.10.2012 № 967 «Про затвердження Норм належності криміналістичної техніки, науково-технічних засобів та обладнання для забезпечення діяльності експертних підрозділів».
3. Наказ МВС України від 30.10.2012 № 983 «Про затвердження Положення про Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України».
4. Наказ МВС України від 03.11.2015 № 1343 «Про затвердження Положення про Експертну службу МВС України»;
5. Наказ МВС України від 03.11.2015 № 1339 затверджено «Інструкцію про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби МВС України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події»;
6. Наказ МЮ України від 08.10.98 №.53/5 «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» // Офіційний вісник України. – 1998. – № 46. – стор. 172.
7. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII.
8. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII-ВР.
9. Про затвердження Інструкції про порядок проведення та оформлення експертних досліджень : Наказ МВС України від 31 жовтня 2013 р. № 19/1-272н.
10. Бірюков В. В. Криміналістичне дослідження документів : практичний посібник. / В. В. Бірюков. – 2007. – 329 с.
11. Воробей О. В. Словник термінів техніко-криміналістичного дослідження документів. – К. : НАВСУ, 2005. – 30 с.

12. Воробей О. В. Криміналістичне дослідження паперових грошей: посіб. / Воробей О. В. – К. : НАВСУ, 2003. – 180 с.
13. Воробей О. В. Техніко-криміналістичне дослідження документів : Навчально-методичний посібник. / О. В. Воробей, І. М. Мельников, О. Г. Волошин. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 304 с.
14. Воробей О. В. Техніко-криміналістичне дослідження документів: Навчальний посібник. / О. В. Воробей, А.В. Кофанов. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2011. – 312 с.
15. Грязін В. І. Підготовка та призначення судових експертиз : посібник / В. І. Грязін, В. К. Гіжевський, О. І. Рощин. – К., 2003. – 112 с.
16. Дослідження документів, виготовлених за допомогою комп'ютерних технологій: метод. рек. / ДНДЕКЦ МВС України; уклад. : К. М. Ковальов, В. Л. Попов. – К., 2009. – 18 с.
17. Експертизи в судовій практиці / [за заг. ред. В.Г. Гончаренка]. – К. : ЮРІНКОН Інтер, 2004. – 388 с.
18. Іщенко А. В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень : монографія / За ред. І.П. Красюка. – К., 2003. – 231 с.
19. Киричок П.О. Захист цінних паперів та документів суворого обліку : моногр. / П.О. Киричок, Ю.М. Коростіль, А.В.Шевчук – К. : НТУУ «КПІ», 2008. – 368 с.
20. Кобилянський О. Л. Методика дослідження документів, які мають захисні засоби : метод. рекомендації. / Кобилянський О. Л. – К., 2005. – 36 с.
21. Криміналістика : підручник. / За ред. П.Д.Біленчука. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Атіка, 2001. – 544 с.
22. Криміналістичне документознавство: практ. посіб. / В. В. Бірюков, В. В. Коваленко, Т. П. Бірюкова, К. М. Ковальов ; за заг. ред. В. В. Бірюкова. – К., 2007. – 332 с. – Бібліогр. : 323–330.
23. Методика технічної експертизи документів (загальна частина) / ДНДЕКЦ МВС України ; уклад. : К. М. Ковальов, О. О. Давидова, В. В. Коваленко, Т. В. Тимофєєва. – К., 2007. – 34 с.
24. Методика технічної експертизи бланків документів / ДНДЕКЦ МВС України ; уклад. : К. М. Ковальов, В. В. Коваленко. – К., 2009. – 14 с.
25. Методика технічної експертизи відбитків печаток та штампів / ДНДЕКЦ МВС України ; уклад. : К. М. Ковальов, В. В. Коваленко. – К., 2009. – 19 с.
26. Патик Л.Л. Техніко-криміналістичне дослідження підробленого паспорта громадянина України : навчальний посібник / Л.Л. Патик. – К. : Центр навч. літ-ри, 2013. – 142 с.
27. Сидоренко Л.О. Кодові точки як засіб діагностики та ідентифікації кольорових електрофотографічних апаратів : альбом ілюстрацій / Л.О. Сидоренко. – К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2013. – 63 с. : іл.
28. Шведова О. В. Комплексне криміналістичне дослідження документів, виконаних за допомогою комп'ютерних технологій : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 “Кримінальний процес, криміналістика та судові експертизи” / О. В. Шведова – К., 2006. – 18 с.

ДОДАТКОВА

29. Бідняк Г.С. Участь спеціаліста у проведенні огляду документів під час розслідування шахрайств / Г.С.Бідняк // Криміналістичний вісник : наук.-практ. зб. / ДНДЕКЦ МВС України; НАВС. – К. : ПК «Типографія від «А» до «Я», 2016. – № 1 (25). – С.162-166.
30. Воробей О. Підrobка сучасних паперових грошових знаків / О. Воробей // Право України. – 2001. – № 6. – С. 106–108.
31. Гріга М. А. Загальнонаукові методи, що застосовуються під час криміналістичного дослідження підписів, виконаних за допомогою технічних прийомів / М. А. Гріга // Судово-експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів круглого столу. – К. : ННПФЕКП Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 118–120.
32. Корнєєв С. М. Сучасні проблеми розвитку судової експертизи в аспекті євроінтеграції України / С. М. Корнєєв // Судово-експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів круглого столу. – К. : ННПФЕКП Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 190–193.
33. Патік Л.Л. Використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних з підробленням документів про вищу освіту / Л.Л.Патік // Криміналістичний вісник : наук.-практ. зб. / ДНДЕКЦ МВС України; НАВС. – К. : ПК «Типографія від «А» до «Я», 2016. – № 1 (25). – С.85-88.
34. Петраєв С. Ю. Способи підробки паперових грошових знаків / Петраєв С. Ю. // Вісник Національного технічного університету України «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : зб. наук. праць. – Київ : ІВЦ «Політехніка» – 2009. – №4 – С.2–10.
35. Терешкевич А. І. Про деякі можливості застосування програми «Photoshop» під час встановлення невидимих чи слабо видимих рукописних текстів / А. І. Терешкевич // Судово-експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів круглого столу. – К. : ННПФЕКП Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 350–353.
36. Хомко Б. Р. Застосування флеш-технології для виготовлення печаток / Б. Р. Хомко, П. Є. Антонюк // Судово-експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів круглого столу. – К. : ННПФЕКП Нац. акад. внутр. справ, 2015. – С. 383–386.
37. Шведова О. В. Встановлення факту монтажу в документах, виконаних за допомогою комп'ютерних технологій / Шведова О. В. // Право України. – К., 2006. – № 2. – С. 75–77.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Президента України. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства Юстиції України. Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/>

4. Міністерство внутрішніх справ України. Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua>.
5. Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр України. Режим доступу: (<http://www.dndekc.mvs.gov.ua>).
6. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз. Режим доступу: <http://www.kniise.com.ua>.
7. Національна бібліотека України ім. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Каталог юридичних ресурсів. Режим доступу: <http://www.ageyev.org/libweb/>
9. Державна науково-технічна бібліотека України. Режим доступу: (<http://www.gntb.gov.ua>).
10. Національна парламентська бібліотека України. Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua/>.
11. Національна академія внутрішніх справ / Мультимедійний підручник «Криміналістика». Режим доступу: <http://www.naiu.kiev.ua/books/kruminalist/index.html>